

Asia: VN/27386/2023-VNK-31

Luonnos valtioneuvoston toimenpideohjelmaksi rasismin torjumisesta ja yhdenvertaisuuden edistämisestä

Tarkentavat kysymykset

Millaista sidosryhmäyhteistyötä tulisi tehdä toimeenpanon aikana (yhteistyötahot, yhteistyön muoto ja fokus)?

Rasismia ja syrjintää kokevien henkilöiden (mukaan lukien lasten) näkemysten saaminen mukaan toimeenpanon kaikkiin vaiheisiin on tärkeää. Työssä tulee huomioida eri-ikäiset lapset, ja heille sopivat tavat osallistua.

Järjestöjen ja valtionhallinnon lisäksi yhteistyö kuntien ja hyvinvointialueiden kanssa on tarpeellista. Kunnat ja hyvinvointialueet ovat tärkeässä roolissa oikeuksien toteutumisen kannalta, ja kaikkien toimenpiteiden jalkautuminen niihin on varmistettava, jotta toimenpiteillä on pitkäaikaisia, pysyviä vaikutuksia.

Miten ja missä toimenpiteissä risteävän ja moniperusteisen syrjinnän torjuminen tulisi erityisesti huomioida?

Risteävän ja moniperusteisen syrjinnän tunnistaminen ja torjuminen on tärkeää, ja siinä on tärkeää huomioida eri-ikäiset lapset.

Käytännössä lapset kohtaavat rasismia kaikkialla yhteiskunnassamme. Esimerkiksi Lapsiasianvaltuutetun toimiston vuonna 2023 julkaisemassa selvityksessä romanilasten hyvinvoinnista ja oikeuksien toteutumisesta todetaan, että romanilapset kohtaavat edelleen Suomessa syrjintää ja rasismia. Lapsiasianvaltuutettu on julkaissut myös selvityksen saamelaislasten hyvinvoinnista ja oikeuksien toteutumisesta (2023), jossa käsitellään myös saamelaislasten kokemuksia kiusaamisesta ja syrjinnästä. Myös tässä selvityksessä käsitellään syrjintää moniperusteisena ilmiönä ja tunnistetaan myös syrjintäkokemusten yhteys sukupuoleen.

Useissa toimenpiteissä tarkastellaan tilannetta pääasiallisesti yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Tällöin olisi luontevaa aina tarkastella myös risteävää ja moniperusteista syrjintää.

Mitä sellaisia toimenpiteitä toimenpideohjelmasta puuttuu, joita valtioneuvoston yhdenvertaisuustiedonannon puitteissa pitäisi mielestäsi edistää?

Toimenpideohjelmassa on tunnistettu tärkeitä keinoja rasismin torjumiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Myös lasten kohtaama rasismi ja syrjintä on tunnistettu, joskin on toimeenpanossa tärkeää muistaa kohdentaa toimenpiteet niin, että ne edistävät kaikenikäisten lasten oikeuksien toteutumista.

Lisäksi on tärkeää, että yhdenvertaisuustiedonanto on riittävästi resursoitu, ja koko valtioneuvosto on sitoutunut sen toteuttamiseen. Puute ohjelmassa on se, että kohderyhmä valtioneuvostossa rajoittuu ministeriöiden virkahenkilöihin. Toimenpideohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden tulisi kohdistua valtioneuvostossa myös pääministerin ja ministereiden muodostamaan hallintovaltaan. Koko valtionhallinnon on tärkeää näyttää esimerkkiä rasismiin, syrjintään ja vihapuheeseen reagoimisessa. Toivotun muutoksen aikaansaamiseksi on välttämätöntä, että koko valtioneuvosto pääministerin johdolla sitoutuu toimimaan arvojohtajina aktiivisesti rasismia, syrjintää ja vihapuhetta vastaan. Lisäksi kohderyhmä tulisi jatkossa olla myös poliittiset puolueet sekä kunta- ja aluepoliitikot.

Toimenpideohjelman toimenpiteissä huomioidaan laajasti antisemitismi. Toimenpideohjelman toimenpiteiden toteuttamisessa on kuitenkin tärkeää huomioida laajasti eri uskonnollisten vähemmistöjen kokemukset yhdenvertaisuudesta ja vihapuheesta. Esimerkiksi vuonna 2022 uskontoon tai vakaumukseen liittyvien viharikosilmoitusten kohteena olivat yleisimmin islaminuskoiset. Näin voidaan edistää kaikkien lasten oikeuksien toteutumista.

Joissain toimenpideohjelman toimenpidekokonaisuuksissa olisi tarpeen vahvistaa rasismin torjunnan näkökulmaa, sillä ne keskittyvät laajemmin yhdenvertaisuuden edistämiseen. Esimerkiksi kasvatus- ja koulutusjärjestelmää koskeva kokonaisuus hyötyisi vahvemmassa linkityksestä rasismiin yleisten yhdenvertaisuutta edistävien toimenpiteiden lisäksi.

Lisäksi on tärkeää toimeenpanossa huomioida, että rasismia kokevat ulkomaalaistaustaisten henkilöiden lisäksi myös kansalliset vähemmistöt kuten saamelaiset ja romanit.

Miten toimenpideohjelman tavoitteiden toteutumista ja vaikutuksia tulisi seurata?

Ohjelman seurannassa on tärkeää selvittää paitsi yksittäisten toimenpiteiden edistymistä, myös rasismia kokevien lasten kokemusta tilanteen muuttumisesta. Seuranta on tärkeää tehdä tarkastellen tavoitteiden saavuttamista, ja sitä, ovatko valitut keinot riittäviä, oikeasuhtaisia ja tehokkaita tavoitteiden saavuttamiseksi, ja tarvitaanko tavoitteiden saavuttamiseksi lisätoimenpiteitä.

Muut kommentit

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 2§:n mukaan lasta ei saa syrjiä hänen tai hänen vanhempiensa ulkonäön, alkuperän, mielipiteiden tai muiden ominaisuuksien vuoksi. Syrjinnän kieltäminen on yksi lapsen oikeuksien sopimuksen yleisperiaatteista. Suomen UNICEF keskittyy lausunnossaan seikkoihin, jotka ovat merkityksellisiä lasten kannalta, todeten kuitenkin, että moni vanhempiin liittyvä seikka liittyy vähintäänkin välillisesti lapsiin.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Aaltonen Milla
Suomen UNICEF ry